

DOKUMENT WYJAŚNIAJĄCY

do

projektu Karty aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024

zmieniającej następujące części

Instrukcji Ruchu i Eksploatacji Sieci Przesyłowej:

- IRiESP* – *Wprowadzenie*
- IRiESP* – *Warunki korzystania, prowadzenia ruchu, eksploatacji i planowania rozwoju sieci*
- IRiESP* – *Bilansowanie systemu i zarządzanie ograniczeniami systemowymi*

Niniejszy dokument wyjaśniający składa się z opisu przedmiotu, przyczyny i planowanego terminu wejścia w życie zmian Instrukcji Ruchu i Eksploatacji Sieci Przesyłowej (dalej „IRiESP”), określonych w Karcie aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024 odnoszącej się do IRiESP zatwierdzonej przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki (dalej „Prezes URE”) decyzją nr DRR.WRE.4320.4.2023.LK z dnia 19 stycznia 2024 r. oraz decyzją nr DRR.WRE.4320.4.2023.LK z dnia 23 lutego 2024 r., obejmującej części:

- IRiESP - Wprowadzenie,
- IRiESP - Warunki korzystania, prowadzenia ruchu, eksploatacji i planowania rozwoju sieci (dalej „IRiESP - Korzystanie”), oraz
- IRiESP - Bilansowanie systemu i zarządzanie ograniczeniami systemowymi (dalej „IRiESP - Bilansowanie”).

W dokumencie przedstawiono również informacje kontekstowe w zakresie przesłanek oraz podstawowych założeń dla wybranych, kluczowych rozwiązań regulowanych Kartą aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024.

Dokument wyjaśniający nie stanowi integralnej części Karty aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024 i nie może być podstawą praw ani obowiązków Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A. jako operatora systemu przesyłowego elektroenergetycznego (dalej „OSP”), ani użytkowników systemu, a także nie jest przedmiotem konsultacji ani zatwierdzania przez Prezesa URE w ramach postępowania administracyjnego dotyczącego Karty aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024.

PRZEDMIOT ZMIAN

IRiESP - Wprowadzenie

Zmiany IRiESP - Wprowadzenie zawarte w Karcie aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024 obejmują:

W.1. Zmiany o charakterze formalno - prawnym lub porządkującym:

1. wprowadzenie nowych definicji pojęć stosowanych w IRiESP w związku z koniecznością uregulowania w IRiESP nowych zagadnień, w szczególności „agregacja”, „agregator”, „linia bezpośrednia”, „odpowiedź odbioru”, „usługi elastyczności”, „usługi systemowe niedotyczące częstotliwości”, „wydzielony MWE” oraz „wydzielony odbiorca”, albo wprowadzenie definicji pojęć stosowanych w IRiESP dotychczas niezdefiniowanych”;
2. aktualizację zdefiniowanych w IRiESP pojęć, w tym „plan koordynacyjny dobowy”, „sieć dystrybucyjna”, „sieć przesyłowa” oraz „usługi systemowe”, w celu ich dostosowania do definicji określonych w ustawie Prawo energetyczne;
3. aktualizację wykazu aktów prawnych poprzez korektę numerów dzienników ustaw i wprowadzenie w wykazie aktów prawnych ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług;
4. wprowadzenie wykazu załączników do IRiESP - Wprowadzenie i wskazanie na ich lokalizację.

IRiESP - Korzystanie

Zmiany IRiESP - Korzystanie zawarte w Karcie aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024 obejmują:

K.1. Opracowanie nowych postanowień w zakresie redysponowania nierynkowego MWE typu farma wiatrowa (FW), farma fotowoltaiczna (PV) i MWE dla którego paliwem pierwotnym jest biogaz (BG) oraz MEE, w tym określenie:

1. zasad wydawania oraz wykonywania poleceń, o których mowa w art. 9c ust. 7a lub 7b ustawy Prawo energetyczne (dalej „polecenia redysponowania”), w tym za pośrednictwem OSDp;
2. zasad w zakresie przekazywania poleceń redysponowania OSP przez OSDp;
3. kryteriów, którymi powinien kierować się operator systemu wydający polecenie redysponowania, tj.:
  - zasad i kryteriów tworzenia rankingu kosztowego dla MWE typu FW, PV i BG oraz doboru MWE lub MEE i wyznaczania mocy na potrzeby redysponowania nierynkowego w celu równoważenia dostaw energii elektrycznej z zapotrzebowaniem na tę energię,
  - zasad i kryteriów doboru MWE lub MEE w celu zarządzania ograniczeniami sieciowymi;
4. kryteriów i zasad ustalania, który z operatorów systemu jest uznawany za wydającego polecenie redysponowania i obowiązany do zapłaty rekompensaty za redysponowanie MWE lub MEE, odpowiednio wytwórcy lub posiadaczowi MEE, oraz dokonującego rozliczeń za niewykonanie poleceń redysponowania;
5. zasad współpracy pomiędzy OSP i OSD w zakresie stosowania redysponowania nierynkowego;
6. zasad redysponowania podmiotami wytwarzającymi energię elektryczną na własne potrzeby;
7. zasad postępowania w zakresie niedotrzymywania dyscypliny ruchowej w ramach poleceń redysponowania;
8. zasad redysponowania MWE, w skład których wchodzi urządzenia wytwórcze pozyskujące energię z wiatru, słońca lub z biogazu lub instalacjami, w skład których wchodzi urządzenia wytwórcze pozyskujące energię z wiatru, słońca lub z biogazu oraz urządzenia do magazynowania energii elektrycznej;
9. zasad kontroli planów pracy MWE lub MEE;
10. sposobu obliczania i wypłaty rekompensaty finansowej, o której mowa w art. 13 ust. 7 rozporządzenia 2019/943, z tytułu nierynkowego redysponowania (dalej „rekompensata za redysponowanie”), w tym szczegółowe zasady obliczania rekompensat dla MWE typu PV, FW lub BG oraz dla MEE;
11. terminów i warunków zgłaszania żądania wypłaty rekompensaty za nierynkowe redysponowanie;
12. zakresu oraz terminów przekazywania danych umożliwiających weryfikację obliczania rekompensaty za nierynkowe redysponowanie oraz informacji, czy i w jakim zakresie umowa o przyłączenie MWE lub MEE zawiera postanowienia skutkujące brakiem gwarancji niezawodnych dostaw energii elektrycznej;
13. zawartości wniosku o wypłatę rekompensaty za nierynkowe redysponowanie i zasad rozpatrywania wniosku;
14. zasad ustalania rekompensat za nierynkowe redysponowanie oraz prowadzenia rozliczeń rekompensat;
15. zasad tworzenia i przekazywania do OSP przez OSDp raportu z rekompensat za nierynkowe redysponowanie w przypadku poleceń redysponowania wydanych przez OSP za pośrednictwem OSDp oraz raportu z niewykonania poleceń redysponowania wydanych przez OSP;
16. zasad rozliczeń za niewykonanie poleceń redysponowania wydanych przez OSP, w tym za pośrednictwem OSDp;
17. charakterystyki i funkcjonalności portalu WOZE, dedykowanego do wymiany danych i informacji pomiędzy OSP, OSDp i właścicielem redysponowanego zasobu, w zakresie obiegu wniosków o wypłatę rekompensaty za nierynkowe redysponowanie;

18. charakterystyki i funkcjonalności portalu PSDI, dedykowanego do wymiany danych i informacji pomiędzy OSP, OSDp i właścicielem redysponowanego zasobu, na potrzeby rozliczania poleceń redysponowania wydanych przez OSP.

K.2. Opracowanie nowych postanowień lub zmiany istniejących w zakresie przyłączenia do sieci przesyłowej, w tym określenie:

1. w odniesieniu do linii bezpośredniej:
  - warunków umożliwiających pobieranie energii elektrycznej za pośrednictwem linii bezpośredniej, bez konieczności składania wniosku o określenie warunków przyłączenia dla odbiorcy już przyłączonego do sieci (posiadającego wydane warunki przyłączenia),
  - wymogu przeprowadzania testów zgodności w przypadku zidentyfikowania negatywnego wpływu MWE dostarczającego energię elektryczną za pośrednictwem linii bezpośredniej na pracę sieci przesyłowej,
  - prawa do pobierania opłat za przekroczenie mocy przyłączeniowej lub za nieuprawnione wprowadzenie energii elektrycznej do sieci przesyłowej przez wydzielonego odbiorcę korzystającego z linii bezpośredniej;
2. zasad postępowania w przypadku MWE lub MEE, dla których moc przyłączeniowa może być mniejsza lub równa jego mocy zainstalowanej;
3. w zakresie wniosku o przyłączenie:
  - zakresu wniosku w przypadku przyłączenia dwóch lub większej liczby instalacji OZE w jednym miejscu przyłączenia,
  - zakresu wniosku w przypadku, gdy moc przyłączeniowa MWE lub MEE jest mniejsza niż suma mocy zainstalowanej,
  - warunków, po spełnieniu których, złożenie wniosku o określenie warunków przyłączenia nie jest wymagane;
4. w zakresie warunków przyłączenia - braku obowiązku OSP do wydania warunków przyłączenia, a w przypadku ich wydania, do zawarcia umowy o przyłączenie;
5. w przypadku MWE lub MEE, w których moc przyłączeniowa jest mniejsza od jego mocy zainstalowanej - sposobu zabezpieczenia zdolności technicznych przed nieprzekraczaniem mocy przyłączeniowej,
6. w zakresie umowy o przyłączenie do sieci:
  - zawartości umowy o przyłączenie w przypadku MWE lub MEE, których moc przyłączeniowa jest mniejsza od mocy zainstalowanej,
  - postanowień uprawniających OSP do wydawania poleceń w zakresie zmniejszenia mocy wprowadzanej przez MWE lub MEE lub pobieranej przez MEE, łącznie z całkowitym ich wyłączeniem,
  - przedłożenia oświadczenia podmiotu ubiegającego się o przyłączenie do sieci, o akceptacji umowy niegwarantującej niezawodnych dostaw energii,
  - postanowień uprawniających strony umowy o przyłączenie do wypowiedzenia tej umowy, które zostały zmodyfikowane z uwagi na wyjątki w zakresie terminu na dostarczenie po raz pierwszy do sieci energii elektrycznej (ustawa z dnia 17 grudnia 2020 r. o promowaniu wytwarzania energii elektrycznej w morskich farmach wiatrowych (ustawa o MFW) i ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (ustawa o OZE)), którego przekroczenie stanowi podstawę do wypowiedzenia umowy o przyłączenie ,

- zawartości umowy w przypadku przyłączenia do sieci przesyłowej w jednym miejscu przyłączenia dwóch lub większej liczby instalacji OZE;
7. przypadku, gdy w miejscu przyłączenia do sieci, w którym moc przyłączeniowa jest mniejsza od mocy zainstalowanej - zdolności technicznych oraz warunków dotyczących przyłączenia z zastrzeżeniem ograniczeń gwarantowanej mocy przyłączeniowej lub przyłączenia z zastrzeżeniem ograniczeń, skutkujących brakiem gwarancji niezawodnych dostaw energii elektrycznej, w odniesieniu do MWE i MEE, w celu równoważenia dostaw energii elektrycznej z zapotrzebowaniem na tę energię lub zapewnienia bezpieczeństwa pracy sieci elektroenergetycznej.

K.3. Opracowanie zmian w zakresie postanowień dotyczących planowania rozwoju, w tym:

1. rozszerzenie podstawy opracowania planu rozwoju;
2. zmianę częstości aktualizacji planu rozwoju oraz zmianę terminu przedkładania przez OSP Prezesowi URE do uzgodnienia projektu planu rozwoju oraz jego aktualizacji;
3. uwzględnienie wymogu przekazywania do Prezesa URE planu rozwoju wraz z określonymi w ustawie Prawo energetyczne dokumentami.

K.4. Opracowanie zmian w zakresie postanowień dotyczących agregacji i odpowiedzi odbioru, w tym:

1. określenie sposobu powiadamiania OSP o zawarciu umów agregacji;
2. określenie dokumentów zawierających wymagania techniczne dotyczące uczestnictwa przez agregację w odniesieniu do świadczenia usług systemowych oraz uczestnictwa odpowiedzi odbioru.

K.5. Opracowanie nowych postanowień w zakresie linii bezpośredniej, wydzielonego odbiorcy i wydzielonego MWE, w tym określenie w IRiESP:

1. zasad sporządzania ekspertyzy wpływu linii bezpośredniej lub urządzeń, instalacji lub sieci do niej przyłączonych na system elektroenergetyczny;
2. wymagań technicznych w odniesieniu do linii bezpośredniej, wydzielonego odbiorcy i wydzielonego MWE, w tym w odniesieniu do automatyki regulacyjnej i zasad przeprowadzania testów;
3. sposobu postępowania w przypadku niezgodnego z umową przesyłania wprowadzenia energii elektrycznej do sieci przesyłowej, w tym zasady naliczania opłaty za nieuprawnione wprowadzenie energii do sieci przez wydzielonego odbiorcę;
4. sposobu ustalania wysokości opłat za nieuprawnione wprowadzenie energii elektrycznej do sieci OSP przez wydzielonego odbiorcę korzystającego z linii bezpośredniej.

K.6. Uzupełnienie postanowień dotyczących wprowadzania przerw i ograniczeń w dostarczaniu i poborze energii elektrycznej o MEE.

K.7. Zmiany o charakterze formalno-prawnym oraz inne porządkowe, w szczególności:

1. zastąpienie określenia „przepisami prawa powszechnie obowiązującego” określeniem „przepisami prawa”;
2. usunięcie oczywistych omyłek pisarskich.

Zmiany IRiESP - Bilansowanie zawarte w Karcie aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024 obejmują:

B.1. Opracowanie nowych postanowień w zakresie usług systemowych niedotyczących częstotliwości i usług elastyczności oraz nowego katalogu usług świadczonych na rzecz OSP, w tym określenie:

1. katalogu usług nabywanych przez OSP, w tym katalogu usług systemowych niedotyczących częstotliwości (usług napięciowych);
2. wymagań technicznych świadczenia usług napięciowych oraz zasad i trybu ich nabywania;
3. zasad koordynacji korzystania przez OSD z usług napięciowych oraz z usług elastyczności, w zakresie działań mających wpływ na pracę sieci przesyłowej lub koordynowanej sieci 110 kV;
4. zasad świadczenia usługi GWS przez MWE będące JWCD oraz MEE uczestniczące aktywnie w rynku bilansującym, i zasad rozliczeń usługi GWS dla tej grupy podmiotów;
5. zasad koordynacji zarządzania przez OSD ograniczeniami sieciowymi w sieci niestanowiącej sieci zamkniętej i przekazywania danych dot. usług elastyczności, w zakresie działań mających wpływ na pracę sieci przesyłowej lub koordynowanej sieci 110 kV;
6. charakterystyki i funkcjonalności portalu PSDI dedykowanego do wymiany danych i informacji pomiędzy OSP i OSDp na potrzeby koordynacji korzystania przez OSD z usług napięciowych i usług elastyczności mających wpływ na pracę sieci przesyłowej lub koordynowanej sieci 110 kV,
7. przeniesienia do Załącznika nr B1 do IRiESP - Bilansowanie postanowień punktu „Certyfikacja ORed i pozyskiwanie danych pomiarowo - rozliczeniowych dla ORed”, które dotychczas określone były w pkt 1.3.2.

B.2. Aktualizację postanowień w zakresie zasad udostępniania oferowanych zdolności przesyłowych na połączeniach systemów elektroenergetycznych, poprzez usunięcie postanowień przejściowych w zakresie rozpoczęcia organizacji przetargów dobowych na połączeniu synchronicznym łączącym KSE z systemem elektroenergetycznym Ukrainy, prowadzonych przez Biuro Przetargów.

Szczegółowy wykaz zmian zawiera „Specyfikacja zmian wprowadzanych Kartą aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024 do Instrukcji Ruchu i Eksploatacji Sieci Przesyłowej”, znajdująca się w Karcie aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024.

PRZYCZYNA ZMIAN

Zmiany wprowadzane do IRiESP Kartą aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024 stanowią wypełnienie przez OSP obowiązku wynikającego z ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw (dalej „UC74”), a w szczególności wynikającego z art. 30 ust. 1 UC74, dotyczącego opracowania i przedłożenia przez OSP Prezesowi URE do zatwierdzenia IRiESP albo jej zmian dostosowanych do przepisów UC74, wraz z informacją o uwagach zgłoszonych przez użytkowników systemu oraz sposobie ich uwzględnienia, nie później niż w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie tej ustawy, tj. do dnia 7 września 2024 r.

Poniżej przedstawiano uzasadnienie do zmian, wprowadzonych w poszczególnych częściach IRiESP wskazanych w przedmiocie zmian, w odniesieniu do każdej z części IRiESP.

IRiESP - Wprowadzenie

W.1. Zmiany zawarte w Karcie aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024 wskazane w pkt W.1. Przedmiotu zmian dot. IRiESP - Wprowadzenie wynikają z brzmienia definicji określonych w art. 3 ustawy Prawo energetyczne oraz zmiany numerów dzienników aktów prawnych powołanych w IRiESP lub konieczności powołania w IRiESP kolejnych aktów prawnych.

IRiESP - Korzystanie

K.1. Zmiany zawarte w Karcie aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024 wskazane w pkt K.1. Przedmiotu zmian dot. IRiESP - Korzystanie w zakresie redysponowania nierynkowego MWE typu FW, PV i BG oraz MEE, w odniesieniu do:

1. wydawania poleceń redysponowania, wynikają z art. 9c ust. 7a ustawy Prawo energetyczne oraz art. 13 ust. 7 rozporządzenia 2019/943;
2. kryteriów, którymi powinien kierować się operator systemu wydający polecenie redysponowania, wynikają z art. 9c ust. 7c i 7e ustawy Prawo energetyczne;
3. zasad współpracy pomiędzy OSP i OSD w zakresie stosowania redysponowania nierynkowego, wynikają z art. 9c ust. 7a, 7j i 7m - 7o ustawy Prawo energetyczne;
4. sposobu obliczania i wypłaty rekompensaty za redysponowanie, w tym szczegółowe zasady obliczania rekompensat dla MWE typu PV, FW i BG oraz MEE, zasady rozliczeń za niewykonanie poleceń redysponowania wydanych przez OSP, w tym za pośrednictwem OSDp, wynikają z art. 9c ust. 4 pkt 6a oraz art. 9c ust. 7l ustawy Prawo energetyczne;
5. terminów i warunków zgłaszania żądania wypłaty rekompensaty za redysponowanie nierynkowe oraz charakterystyki i funkcjonalności portali do wymiany informacji pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w redysponowaniu nierynkowym, wynikają z art. 9c ust. 7k ustawy Prawo energetyczne.

K.2. Zmiany zawarte w Karcie aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024 wskazane w pkt K.2. Przedmiotu zmian dot. IRiESP - Korzystanie w zakresie przyłączenia do sieci przesyłowej w odniesieniu do:

1. linii bezpośredniej, tj.:
  - warunków umożliwiających pobieranie energii elektrycznej za pośrednictwem linii bezpośredniej, bez konieczności składania wniosku o określenie warunków przyłączenia dla odbiorcy już przyłączonego do sieci (posiadającego wydane warunki przyłączenia), wynikają z art. 7aa ust. 2 ustawy Prawo energetyczne,

- wymogu przeprowadzania testów zgodności w przypadku zidentyfikowania negatywnego wpływu MWE dostarczającego energię elektryczną za pośrednictwem linii bezpośredniej na pracę sieci przesyłowej, wynikają z art. 7aa ust. 6 i 8 ustawy Prawo energetyczne,
  - prawa do pobierania opłat za przekroczenie mocy przyłączeniowej lub za nieuprawnione wprowadzenie energii elektrycznej do sieci przesyłowej przez wydzieloną odbiorcę korzystającego z linii bezpośredniej, wynikają z art. 9g ust. 4 pkt 7a lit. d ustawy Prawo energetyczne;
2. zasad postępowania w przypadku MWE lub MEE, dla których moc przyłączeniowa może być mniejsza lub równa jego mocy zainstalowanej, wynikają z art. 7, art. 7 ust. 2², 3dc i 3dj ustawy Prawo energetyczne;
3. wniosku o przyłączenie, tj.:
- zakresu wniosku w przypadku przyłączenia w jednym miejscu, dwóch lub większej liczby instalacji OZE, wynika z art. 7 ust. 3db - 3de ustawy Prawo energetyczne,
  - zakresu wniosku w przypadku, gdy moc przyłączeniowa MWE lub MEE jest niższa niż suma mocy zainstalowanej, wynika z art. 7 ust. 3dc ustawy Prawo energetyczne,
  - warunków po spełnieniu których złożenie wniosku o określenie warunków przyłączenia nie jest wymagane, jako przypadków nieobjętych dyspozycją § 4 ust. 3 rozporządzenia systemowego;
4. warunków przyłączenia, tj.:
- braku obowiązku OSP do wydania warunków przyłączenia, a w przypadku ich wydania, do zawarcia umowy o przyłączenie, wynikają z art. 7 ust. 3de ustawy Prawo energetyczne,
  - w przypadku MWE lub MEE, w których moc przyłączeniowa jest mniejsza od jego mocy zainstalowanej - sposobu zabezpieczenia zdolności technicznych do nieprzekraczania mocy przyłączeniowej, wynikają z art. 7 ust. 3dh ustawy Prawo energetyczne;
5. umowy o przyłączenie do sieci, tj.:
- zakresu umowy, w przypadku MWE lub MEE, których moc przyłączeniowa jest mniejsza mocy zainstalowanej, wynikają z art. 7 ust. 2² ustawy Prawo energetyczne,
  - uprawnień OSP do wydawania poleceń w zakresie zmniejszenia mocy wprowadzanej przez MWE lub MEE lub pobieranej przez MEE, łącznie z całkowitym ich wyłączeniem, wynikają z art. 7 ust. 3dj ustawy Prawo energetyczne, a także art. 9g ust. 4 pkt 1 i 6a ustawy Prawo energetyczne,
  - obowiązku przedłożenia oświadczenia podmiotu ubiegającego się o przyłączenie do sieci, o akceptacji umowy niegwarantującej niezawodnych dostaw energii, wynikają z art. 13 ust. 7 rozporządzenia 2019/943,
  - postanowień uprawniających strony umowy o przyłączenie do wypowiedzenia tej umowy, które zostały zmodyfikowane z uwagi na wyjątki w zakresie terminu na dostarczenie po raz pierwszy do sieci energii elektrycznej (ustawa o MFW i ustawa o OZE), którego przekroczenie stanowi podstawę do wypowiedzenia umowy o przyłączenie, wynikają z art. 7 ust. 2a ustawy Prawo energetyczne,
  - zawartości umowy w przypadku przyłączania do sieci przesyłowej w jednym miejscu przyłączenia dwóch lub większej liczby instalacji OZE, wynikają z art. 7 ust. 2¹ i 2² ustawy Prawo energetyczne,
  - przypadku, gdy w miejscu przyłączenia do sieci moc przyłączeniowa jest mniejsza od mocy zainstalowanej instalacji OZE, wynikają z art. 7 ust. 2¹, 2² ustawy Prawo energetyczne.

- K.3. Zmiany zawarte w Karcie aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024 wskazane w pkt K.3. Przedmiotu zmian dot. IRiESP- Korzystanie w zakresie planowania rozwoju - wynikają z art. 16 ust. 1 pkt 7, ust. 1a, ust. 2, ust. 4, ust. 15b, ust. 18a ustawy Prawo energetyczne.**
- K.4. Zmiany zawarte w Karcie aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024 wskazane w pkt K.4. Przedmiotu zmian dot. IRiESP - Korzystanie w zakresie agregacji i odpowiedzi odbioru - wynikają z art. 5a¹ ust. 5 i ust. 9 -11 oraz art. 5b² ust. 1 ustawy Prawo energetyczne.**
- K.5. Zmiany zawarte w Karcie aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024 wskazane w pkt K.5. Przedmiotu zmian dot. IRiESP - Korzystanie w zakresie linii bezpośredniej, wydzielonego odbiorcy i wydzielonego MWE - wynikają z art. 7aa ust. 3, ust. 7, ust. 10 pkt 3a, ust. 23 oraz art. 7 ust. 8e ustawy Prawo energetyczne.**
- K.6. Zmiany zawarte w Karcie aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024 wskazane w pkt K.6. Przedmiotu zmian dot. IRiESP - Korzystanie w zakresie wprowadzania przerw i ograniczeń w dostarczaniu i poborze energii elektrycznej - wynikają z art. 11d. ust. 1 pkt 1 i pkt 3 ustawy Prawo energetyczne.**

IRiESP - Bilansowanie

- B.1. Zmiany zawarte w Karcie aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024 wskazane w pkt B.1. Przedmiotu zmian dot. IRiESP - Bilansowanie w zakresie usług systemowych niedotyczących częstotliwości i usług elastyczności oraz nowego katalogu usług świadczonych na rzecz OSP, w odniesieniu do:**
1. katalogu usług nabywanych przez OSP (podział usług na usługi systemowe i usługi sieciowe);
  2. katalogu usług systemowych niedotyczących częstotliwości (usług napięciowych);
  3. wymagań technicznych świadczenia usług napięciowych;
  4. zasad i trybu nabywania usług napięciowych;
  5. zasad koordynacji korzystania przez OSD z usług napięciowych oraz z usług elastyczności, w zakresie działań mających wpływ na pracę sieci przesyłowej lub koordynowanej sieci 110 kV;
  6. zasad zarządzania przez OSD ograniczeniami sieciowymi w sieci niestanowiącej sieci zamkniętej i przekazywania danych dot. usług elastyczności, w zakresie działań mających wpływ na pracę sieci przesyłowej lub koordynowanej sieci 110 kV;
- wynikają z art. 9g ust. 4 i ust. 4a ustawy Prawo energetyczne, przy uwzględnieniu przepisów art. 9g ust. 4b, 7b - 7d ustawy Prawo energetyczne; a w odniesieniu do zasad świadczenia usługi GWS przez MWE będące JWCD i zasad rozliczeń usługi GWS dla tej grupy podmiotów wynikają z rozwoju usługi GWS celem zwiększenia efektywności środków stosowanych w zakresie zarządzania ograniczeniami sieciowymi.
- B.2. Zmiany zawarte w Karcie aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024 wskazane w pkt B.2. Przedmiotu zmian dot. IRiESP - Bilansowanie w zakresie aktualizacji postanowień dot. zasad udostępniania oferowanych zdolności przesyłowych na połączeniach systemów elektroenergetycznych, tj. usunięcia postanowień przejściowych w zakresie rozpoczęcia organizacji przetargów dobowych na połączeniu synchronicznym łączącym KSE z systemem elektroenergetycznym Ukrainy, prowadzonych przez Biuro Przetargów, wynikają z uruchomienia procesu przetargów dobowych na tym połączeniu.**

W KSE funkcjonuje obecnie już niemal 30 GW źródeł OZE, tj. ponad 18 GW w instalacjach fotowoltaicznych oraz ponad 10 GW w instalacjach farm wiatrowych. W perspektywie do roku 2030 moc zainstalowana źródeł OZE może wzrosnąć do 70 GW. Prognozowane dla roku 2030 zapotrzebowanie szczytowe na moc w KSE wynosi ok. 29 GW.

Ponad 90% mocy źródeł OZE jest przyłączonych do sieci dystrybucyjnych, na poziomach napięć od nN do WN. Rosnący poziom generacji w sieciach dystrybucyjnych zmienia charakter pracy tych sieci z pasywnego, tzn. pobierających moc z sieci przesyłowej, na aktywny, tzn. wprowadzających moc z sieci dystrybucyjnych do sieci przesyłowej. Powyższe oznacza, że praca sieci dystrybucyjnych wpływa bezpośrednio na bezpieczeństwo pracy KSE, zarówno w wymiarze bilansowania podaży z popytem, jak i w wymiarze dopuszczalnych rozplądów mocy czynnej oraz poziomów napięć w sieci. W szczególności praca sieci dystrybucyjnej ma podstawowe znaczenie dla bezpieczeństwa pracy KSE w okresach dużej generacji źródeł OZE.

Rozwój operacyjnych środków zarządzania pracą KSE

Rozwój środków zarządzania pracą sieci dystrybucyjnej przez OSD ma kluczowe znaczenie dla efektywnej ekonomicznie i bezpiecznej technicznie integracji źródeł OZE w KSE. Priorytetowe znaczenie w tym zakresie ma obecnie:

1. wdrożenie planowania pracy sieci dystrybucyjnej przez OSD, analogicznego do planowania realizowanego przez OSP, polegającego na określaniu stanu sieci oraz planowaniu środków zapewniających jej bezpieczną pracę w ramach procesu rozpoczynającego się z co najmniej dobowym wyprzedzeniem;
2. zapewnienie obserwowalności wszystkich źródeł wytwórczych przyłączonych do sieci dystrybucyjnej, poprzez:
  - pozyskiwanie w trybie ciągłym przez OSD od wytwórców, aż do początku okresu realizacji dostaw energii, informacji o planowanej wielkości produkcji energii przez źródła wytwórcze typu B, C i D, oraz prognozowanie przez OSD wielkości produkcji przez źródła wytwórcze typu A w podziale na grupy przyłączone do poszczególnych węzłów sieci zamkniętej;
  - pozyskiwanie na bieżąco (on-line) przez OSD informacji o rzeczywistej wielkości produkcji energii przez poszczególne źródła wytwórcze typu B, C i D oraz przez grupy źródeł wytwórczych typu A przyłączone do poszczególnych węzłów sieci zamkniętej;
  - zapewnienie wymiany danych w zakresie jak wyżej, pomiędzy OSP i OSD w celu spójnej oceny warunków pracy sieci;
3. zapewnienie sterowalności wszystkich źródeł wytwórczych typu A, B, C i D przyłączonych do sieci dystrybucyjnej, odpowiednio do wymogów prawnych odnośnie do zakresu i rodzaju sterowania, pozwalającej na oddziaływanie na poziom generacji tych źródeł w poszczególnych okresach rozliczania energii niezbilansowania na rynku bilansującym (OREB, obecnie równy 15 minut, a w przyszłości 5 minut), z realizacją sterowania na bieżąco (on-line).

Realizacja zadań określonych powyżej jest wymagana dla zapewnienia wystarczalności środków operacyjnych do zarządzania pracą sieci dystrybucyjnej oraz całego KSE w zakresie: (i) prognozowania i opomiarowania zasobów przyłączonych do KSE oraz (ii) sterowania pracą tych zasobów w celu bilansowania podaży z popytem oraz zarządzania ograniczeniami sieciowymi.

Wykonanie tych zadań przyczyni się także do rozwoju rynkowych metod zarządzania pracą KSE, w tym pracą sieci dystrybucyjnej, poprzez wsparcie (i) rozwoju i korzystania z usług elastyczności w sieci dystrybucyjnej oraz (ii) udziału zasobów z sieci dystrybucyjnej w rynku bilansującym. Poprawi to również skuteczność oraz trafność interwencyjnych środków zarządzania pracą KSE w okresach, gdy będzie konieczne korzystanie z nich ze względu na niewystarczalność środków rynkowych. Wszystko to będzie

wspierać efektywną ekonomicznie integrację źródeł OZE w KSE. Zadania te muszą być wykonywane w ścisłej współpracy między OSP i OSD, ze względu na potrzebę zharmonizowania oraz skoordynowania procesów zarządzania pracą KSE oraz sieci dystrybucyjnych.

Rozwój mechanizmów rynkowych zarządzania pracą KSE

W warunkach zliberalizowanego rynku energii elektrycznej, podstawowym środkiem umożliwiającym bilansowanie poboru energii elektrycznej z produkcją energii elektrycznej są mechanizmy rynkowe. Bilansowanie handlowe systemu jest więc zadaniem uczestników rynku, którzy poprzez transakcje kupna i sprzedaży energii elektrycznej zaspokajają swoje potrzeby energetyczne. Obserwowany w ostatnich latach rozwój rozproszonej generacji odnawialnej zależnej od warunków pogodowych oraz spodziewany w niedalekiej przyszłości rozwój małej i średniej skali magazynów energii elektrycznej, a także dalszy rozwój elastycznego popytu wymagają, aby dysponenci tych zasobów wspierali swoimi decyzjami planistycznymi proces bilansowania KSE. Skuteczność tych działań jest tym większa, im bardziej zasady rynkowe motywują użytkowników systemu do skrupulatnego planowania swoich potrzeb oraz dokonywania odpowiednich transakcji na rynku, by portfele zakupowo-sprzedażowe wszystkich podmiotów były zbilansowane.

Rynek energii elektrycznej funkcjonuje jednak według uproszczonych zasad, które nie uwzględniają wielu złożoności zjawisk fizycznych zachodzących w systemie elektroenergetycznym. Z tego powodu zapewnienie bezpieczeństwa pracy KSE wymaga podejmowania przez operatorów systemu działań, które zapewnią wykonalność transakcji zawartych przez użytkowników systemu na hurtowym rynku energii elektrycznej. Działania takie określa się terminem zarządzania ograniczeniami sieciowymi. Dotychczas zarządzanie ograniczeniami sieciowymi było przede wszystkim domeną OSP, który za pomocą jednostek wytwórczych centralnie dysponowanych oraz korzystając z usługi generacji wymuszonej względami sieciowymi zapewniał bezpieczną pracę sieci zamkniętej, obejmującej sieć przesyłową 400 kV i 220 kV oraz koordynowaną sieć 110 kV. Obecnie, przy rosnącym udziale źródeł OZE przyłączonych do sieci dystrybucyjnej, ograniczenia sieciowe pojawiają się coraz częściej w sieci OSD, wymagając od OSD coraz bardziej aktywnego zarządzania przepływami mocy czynnej oraz napięciami w swojej sieci. Realizując te zadania, OSD muszą jednak uwzględnić fakt, iż ingerencja w pracę zasobów wytwórczych lub odbiorczych będzie skutkować niezbilansowaniem danego podmiotu i narażeniem go na ponoszenie związanych z tym kosztów. Powyższe oznacza, że zarządzanie ograniczeniami sieciowymi w sieciach dystrybucyjnych realizowane przez OSD w ramach usług elastyczności muszą być realizowane w sposób mający neutralny wpływ na bilans mocy KSE. W tym celu OSD powinni zapewnić, że zniżenie punktu pracy danego zasobu będzie skompensowane z punktu widzenia bilansu mocy przez odpowiadające mu zawyżenie punktu pracy innego zasobu, analogicznie do schematu działania OSP w zakresie zarządzania ograniczeniami sieciowymi w sieci zamkniętej.

Nierynkowe redysponowanie źródeł OZE

OSP odpowiada w szczególności za bilansowanie KSE, czyli dostosowywanie wielkości produkcji energii elektrycznej do zużycia energii elektrycznej. System elektroenergetyczny musi być zbilansowany w każdej jednostce czasu. Jeżeli w danej chwili produkcja energii elektrycznej jest za mała albo za duża w stosunku do jej zużycia, dochodzi do odchyłki częstotliwości w systemie oraz nieplanowych przepływów mocy na połączeniach transgranicznych. To z kolei może doprowadzić do niekontrolowanych wyłączeń elementów systemu i w konsekwencji do awarii skutkującej przerwami w dostawach energii elektrycznej. Dlatego planując pracę KSE na każdy kolejny dzień, OSP analizuje bilans mocy KSE oraz dostosowuje pracę MWE do zużycia energii elektrycznej tak, aby w każdej chwili zapewnione było bezpieczeństwo funkcjonowania sieci oraz systemu elektroenergetycznego jako całości.

Podstawowym środkiem wykorzystywanym w procesie planowania pracy i bilansowania KSE są zasoby dostępne na rynku bilansującym, czyli rynku administrowanym przez OSP i służącym do równoważenia podaży i popytu na energię elektryczną. Obecnie tymi zasobami są przede wszystkim jednostki wytwórcze centralnie dysponowane (JWCD), które są źródłami dyspozycyjnymi i sterowanymi przez OSP. W praktyce JWCD to źródła wytwórcze konwencjonalne, o dużych mocach zainstalowanych,

zlokalizowane w elektrowniach systemowych. OSP dysponuje nimi w całym zakresie potencjału wytwarzania energii elektrycznej. JWCD są także istotnym zasobem stabilizującym pracę KSE, zapewniającym dotrzymywanie parametrów techniczno-ruchowych, takich jak zdolność do regulacji napięć oraz do samoregulacji systemu poprzez utrzymywanie i aktywowanie rezerwy pierwotnej, wtórnej, dostarczanie inercji itd. Bezpieczna i stabilna praca każdego systemu elektroenergetycznego wymaga obecnie pracy sterowalnych i dyspozycyjnych MWE w elektrowniach systemowych. Oprócz JWCD w systemie pracują także MWE, które nie są centralnie dysponowane (nJWCD). Znaczna część z nich to jednostki wytwarzające energię elektryczną w skojarzeniu z produkcją ciepła. Z reguły są to elektrociepłownie oraz elektrownie przemysłowe, które oprócz energii elektrycznej wytwarzają także ciepło technologiczne na potrzeby sieci ciepłowniczych w miastach lub zakładach przemysłowych. Praca tych jednostek jest więc podyktowana względami ciepłowniczymi, stąd z punktu widzenia bilansowania KSE są one co do zasady traktowane jako pracujące z wymuszonym poziomem generacji.

Przygotowując dobowe plany pracy KSE, OSP analizuje uwarunkowania pracy jednostek JWCD i nJWCD, a także prognozowaną wielkość generacji ze źródeł OZE, zapotrzebowanie odbiorców oraz saldo wymiany handlowej z zagranicą. W rezultacie takiej analizy OSP identyfikuje w określonych przypadkach wystąpienie nadwyżki podaży energii elektrycznej w stosunku do zapotrzebowania odbiorców i deficyt wymaganej zgodnie z postanowieniami IRiESP ujemnej rezerwy mocy, tj. zdolności instalacji wytwórczych do zaniżenia produkcji energii elektrycznej. Zazwyczaj dzieje się tak w okresach wysokiego potencjału produkcji energii przez źródła OZE w związku ze sprzyjającymi warunkami pogodowymi, przy jednocześnie niskim zapotrzebowaniu. Ze względu na niższe zapotrzebowanie na moc w KSE w dni wolne od pracy, prawdopodobieństwo wystąpienia dużej nadpodaży energii elektrycznej występuje głównie w te dni.

OSP prowadząc ruch KSE nie może dopuścić do sytuacji, w której produkcja energii elektrycznej jest wyższa od krajowego zużycia. W związku z tym, gdy brak jest innych środków dla zbilansowania KSE, w szczególności środków rynkowych, OSP jest zmuszony wydać polecenie nierynkowej redukcji źródeł OZE. Redukcja nierynkowa stanowi interwencyjny środek zapewnienia bilansu mocy KSE i powinna być zastępowana środkami rynkowymi, w tym przede wszystkim opartymi na aktywnym udziale źródeł OZE w rynku bilansującym, indywidualnie albo w ramach zasobu agregującego źródła OZE.

W zakresie rekompensaty za nierynkowe redysponowanie, o której mowa w art. 13 ust. 7 rozporządzenia 2019/943, w projektowanych zasadach przyjęto następujące rozwiązanie:

1. rekompensata finansowa jest ustalana jako wartość utraconego przychodu z systemu wsparcia, którego podmiot nie może uzyskać ze względu na niewyprodukowanie określonej ilości energii elektrycznej w wyniku wykonania polecenia redysponowania w odniesieniu do jego zasobów (dotyczy podmiotów, które z systemów wsparcia korzystają),
2. energia elektryczna niewprowadzona przez dany zasób w wyniku redysponowania nierynkowego jest rozliczana poprzez korektę energii rzeczywistej (ER), w rozumieniu TCM - warunki dotyczące bilansowania, dla tego zasobu o wielkość energii elektrycznej niewprowadzonej przez dany zasób do sieci w związku z poleceniem redysponowania, przy uwzględnieniu planu pracy zasobu. Tak skorygowana wielkość ER jest uwzględniana w rozliczeniach POB tego zasobu na RB.

Przyjęcie powyższego rozwiązania wynika z regulacji dotyczących funkcjonowania krajowego rynku energii elektrycznej, w tym zasad funkcjonowania rynku bilansującego określonych zgodnie z § 29 rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 22 marca 2023 r. w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemu elektroenergetycznego, w TCM - warunki dotyczące bilansowania. Zgodnie z tymi regulacjami umowy sprzedaży energii elektrycznej (USE) są przyjmowane do realizacji na rynku bilansującym. W przypadku niewyprodukowania energii elektrycznej w ilości odpowiadającej USE, w szczególności na skutek nierynkowego redysponowania, brakująca ilość energii elektrycznej w stosunku do zobowiązania wynikającego z USE, tj. różnica pomiędzy wolumenem określonym w USE i rzeczywistym, zmierzonym wolumenem energii wprowadzonej do sieci (ER), jest rozliczona na rynku bilansującym na podstawie ceny energii niezbilansowania obowiązującej na rynku bilansującym (CEN). W związku z tym, gdy ilość energii ER dla potrzeb rozliczenia niezbilansowania redysponowanego zasobu zostanie odpowiednio skorygowana ze względu na jego redysponowanie, co jest równoważne dostarczeniu przez OSP energii elektrycznej kompensującej redysponowanie, to nie powstaje

dodatkowy koszt zakupu energii z rynku bilansującego. Tym samym po stronie podmiotu posiadającego redysponowany zasób nie powstaje utracony przychód ze sprzedaży energii elektrycznej, zaś po stronie podmiotu kupującego energię elektryczną oraz POB nie powstaje dodatkowy koszt zakupu energii na rynku bilansującym.

Wdrożenie powyższego rozwiązania wymaga wprowadzenia mechanizmu korekt ER przez OSD i OSP dla redysponowanych zasobów, co jest planowane do dnia 31 grudnia 2025 r., i zostanie uwzględnione poprzez wprowadzenie odpowiednich zmian w TCM - warunki dotyczące bilansowania. Do tej daty rekompensata za redysponowanie będzie uwzględniać składnik dotyczący utraconego przychodu ze sprzedaży energii elektrycznej i będzie ustalana jako suma:

1. wartości utraconego przychodu ze sprzedaży energii elektrycznej w wyniku wykonania polecenia redysponowania, oraz
2. wartości utraconego przychodu z systemu wsparcia, którego podmiot nie może uzyskać ze względu na niewyprodukowanie określonej ilości energii elektrycznej w wyniku wykonania polecenia redysponowania (dla podmiotów, które z systemów wsparcia korzystają).

Przedmiotowa karta aktualizacji IRiESP w części dotyczącej redysponowania nierynkowego zapewni dookreślenie otoczenia prawnego dla procesu realizowania oraz rozliczania redysponowania nierynkowego.

PLANOWANY TERMIN WEJŚCIA W ŻYCIE ZMIAN

Postanowienia Karty aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024 wejdą w życie w dacie określonej przez Prezesa URE w decyzji zatwierdzającej zmiany IRiESP, określone w tej karcie aktualizacji.

OSP po zakończeniu procesu konsultacji planuje wystąpić do Prezesa URE z wnioskiem o zatwierdzenie zmian IRiESP z datą wejścia w życie od dnia 1 stycznia 2025 r., z uwzględnieniem części zmian dotyczących redysponowania nierynkowego, dla których określono termin obowiązywania od dnia 1 stycznia 2026 r.